

TIEDOTE

20.1.2011

YHTEENVETO Päijät-Hämeen tuloksista valtakunnallisessa ”Elintarvikkeiden radioaktiivisuus” -valvontaprojektissa

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira järjesti vuonna 2010 valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisesti elintarvikevalvonnan projektin ”Elintarvikkeiden radioaktiivisuuden tehostaminen kunnissa”. Hanke toteutettiin siten, että kunnissa kerättiin näytteiksi luonnontuotteita, kuten marjoja, sieniä, kalaa ja riistaa, joista analysoitiin laboratoriossa cesium-137 pitoisuus. Yhtenä projektin päätarkoituksen oli lisätä paikallista tietoisuutta elintarvikkeiden radioaktiivisuuden tilanteesta. Suomessa elintarvikkeiden keinotekoiset radioaktiiviset aineet ovat pääasiassa peräisin vuonna 1986 tapahtuneesta Tshernobylin onnettomuudesta ja Päijät-Häme oli eräs pahiten ”saastuneita” alueita.

Päijät-Hämeen elintarvikevalvontaviranomaisista projektiin osallistuivat Heinolan kaupungin ympäristötoimi sekä Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhdistyksen ympäristöterveyskeskus. Projektissa otettiin yhteensä 24 elintarvikenäytettä. EU-komission suosituksen (2003/274/Euratom) mukaan myytävien luonnontuotteiden cesium-pitoisuudet eivät saa ylittää 600 Bq/kg (becquereliä kilossa)

Sieninäytteet

Sieninäytteitä otettiin yhteensä viisi kappaletta. Näytteet kerättiin suoraan metsästä. Cesium 137 – pitoisuudet vaihtelivat 50-1500 Bq/kg välillä. EU-komission suositusarvo 600 Bq/kg ylittyi kolmessa näytteessä. Kaikki nämä sienet olivat kangasrouskuja ja ne oli kerätty Asikkalasta, Orimattilasta ja Sysmästä. Korkein tulos saatiin Asikkalasta kerätystä näytteestä. Sienten cesium-pitoisuus kuitenkin alitti suositusarvon ryöppäämisen jälkeen. Hollolasta ja Padasjoelta kerättyjen näytteiden pitoisuudet alittivat EU-komission suositusarvon.

Marjanäytteet

Marjanäytteitä otettiin yhteensä kuusi kappaletta ja ne kerättiin myös suoraan luonnosta Asikkalasta, Hollolasta, Nastolasta, Orimattilasta, Padasjoelta ja Sysmästä. Pääosa marjanäytteistä oli puolukoita. Tulokset vaihtelivat <50-242 Bq/kg välillä eli yhdessäkään marjanäytteessä ei todettu EU-komission antaman suositusarvon ylitystä.

Kalanäytteet

Kalanäytteitä otettiin yhteensä neljä kappaletta Hartolan ja Heinolan alueelta. Tulokset vaihtelivat 71 - 180 Bq/kg välillä eli myöskään kalanäytteissä ei todettu EU-komission suositusarvon ylityksiä. Kalanäytteet saatiin paikallisilta kalastajilta.

Riistanäytteet

Projektiin saatiin yhteensä yhdeksän riistanäytettä alueen metsästysseuroilta. Kaikki näytteet olivat hirven lihaa. Tulokset vaihtelivat <50 – 280 Bq/kg välillä. Myöskään metsästetyn hirven lihassa ei Päijät-Hämeen alueella todettu EU-suositusarvon ylityksiä.

Tulosten arviointi

Tuloksista voidaan todeta, että EU-komission suositusarvon ylityksiä todettiin ainoastaan sieninäytteissä. Sienien radioaktiivista cesiumia (cesium-137) voidaan vähentää ruuanvalmistuksen yhteydessä yleisesti käytetyillä sienien käsittelymenetelmillä, kuten liottamalla ja keittämällä, jolloin suuri osa sienien sisältämästä radioaktiivisesta cesiumista siirtyy veteen. Sienien cesium-137 -pitoisuuden väheneminen perustuu siihen, että liotus- tai keitinvesi heitetään pois ruuanlaiton yhteydessä. Yhteenvetona voidaan todeta, että luonnosta saatavien elintarvikkeiden käyttäminen on kuluttajille turvallista kun muistetaan sienten oikea käsittely ruuanvalmistuksen yhteydessä.

Päijät-Hämeen elintarvikevalonnasta vastaavat viranomaiset ovat toteuttaneet vastaavanlaisen elintarvikkeiden radioaktiivisuuden tutkimusprojektin edellisen kerran vuonna 2007. Kun näiden kahden eri projektin tuloksia verrataan keskenään, on nyt saaduissa tuloksissa havaittavissa cesium-pitoisuuksien laskua aiempiin tuloksiin verrattuna. Myös kesällä 2010 todetut suurimmat pitoisuudet kala- ja sieninäytteissä olivat selvästi alhaisemmat kuin vuonna 2007 todetut suurimmat pitoisuudet. Pitoisuuksien lasku selittyy radioaktiivisesta hajoamisesta johtuvasta cesium-tason laskusta, joka on suuruudeltaan noin 2,3% vuodessa. Luonnosta saatavien elintarvikkeiden cesium-137 -pitoisuudet vaihtelevat melkoisesti riippuen lajista, alueelle tulleen laskeuman määrästä, kasvupaikasta ja muista ympäristöolosuhteista. Luonnontuotteissa voi siis paikoitellen edelleen esiintyä melko korkeita cesium 137 – pitoisuuksia.

Lisätietoja projektista antavat:

terveydensuojelujohtaja Silja Mäkelä
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymä, ympäristöterveyskeskus
gsm: 044 440 6551
sähköposti: silja.makela@phsotey.fi

ympäristötarkastaja Niina Varjo
Heinolan ympäristötoimisto
gsm: 050 308 9781
sähköposti: niin.varjo@heinola.fi